

Etické otázky výzkumu

Eticky problematické studie v historii

- Tuskegee syphilis study
- Milgramova studie poslušnosti
-

- Diederik Stapel - Studie vlivu čistoty prostředí na projevy rasismu a několik desítek dalších studií

The New York Times

Syphilis Victims in U.S. Study Went Untreated for 40 Years

By JEAN HELLER
The Associated Press

WASHINGTON, July 25—For 40 years the United States Public Health Service has conducted a study in which human beings with syphilis, who were induced to serve as guinea pigs, have gone without medical treatment for the disease and a few have died of its late effects, even though an effective therapy was eventually discovered.

The study was conducted to determine from autopsies what the disease does to the human body.

Officials of the health service who initiated the experiment have long since retired. Current officials, who say they

have serious doubts about the morality of the study, also say that it is too late to treat the syphilis in any surviving participants.

Doctors in the service say they are now rendering whatever other medical services they can give to the survivors while the study of the disease's effects continues.

Dr. Merlin K. DuVal, Assistant Secretary of Health, Education and Welfare for Health and Scientific Affairs, expressed shock on learning of the study. He said that he was making an immediate investigation.

The experiment, called the Tuskegee Study, began in 1932 with about 600 black men,

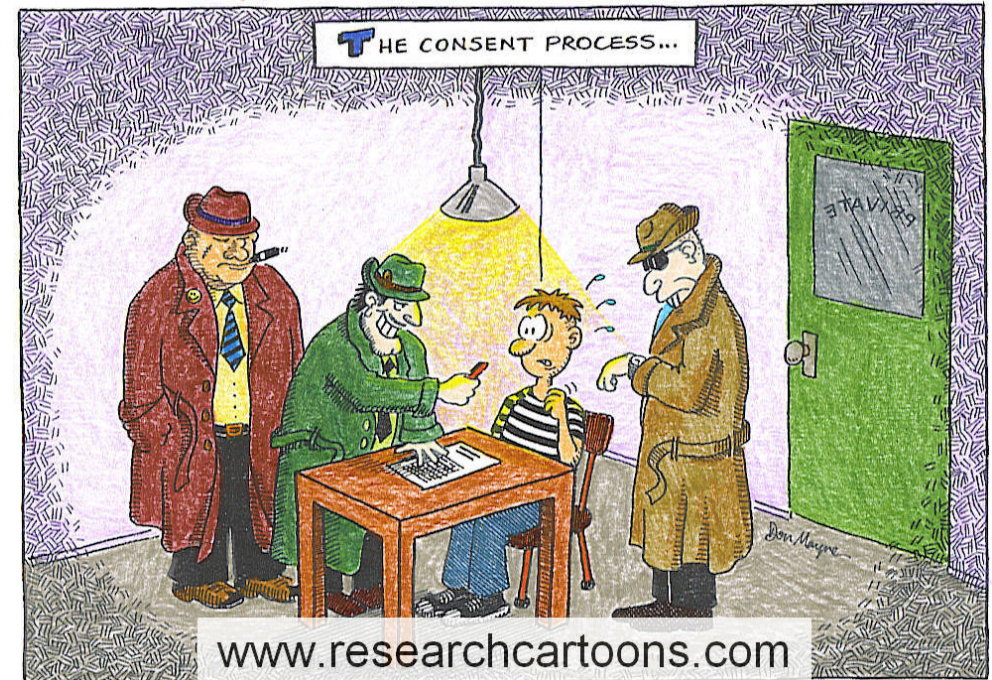
Belmont report (1979)

- Formulace tří hlavních zásad směrem k účastníkům výzkumu, jejichž dodržování je posuzováno:
 - **Respekt**
 - **Prospěšnost**
 - **Spravedlnost**

Respekt

- Dobrovolný souhlas x donucení
- Poučený souhlas x klamání
(vynechání informací, “krycí” příběh, lživá zpětná vazba)
- Možnost kdykoli souhlas odvolat

Efekt perseverance

Prospěšnost

- Prospěšnost a (potenciální) rizika pro účastníka / společnost
- Důsledná anonymizace dat

Spravedlnost

- Zátěž a výhody spojené se studií jsou rovnoměrně rozděleny
- Žádná sociální skupina není protěžována
- Ochrana zranitelných skupin

Další zásady:

Punch, K. (2004) Úspěšný návrh výzkumu. Praha: Portál.

Šedřová, K. & Švaříček, R. (2007) Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál.

- Důvěrnost
 - anonymizace, bezpečné ukládání dat
- Zpřístupnění práce účastníkům výzkumu
- Vlastnictví dat a publikace výsledků
- Použití a zneužití výsledků
- Vyhnout se:
 - Konfliktu zájmů
 - Přílišnému vlivu osobních postojů

Výzkum ve speciální pedagogice

- **Výzkumný soubor**
- **Specifické oblasti:**
- Poučený souhlas
- Prospěšnost
- Použití a zneužití výsledků

Děti

osoby s postižením
rodiny osob s postižením
Lidé na okraji společnosti
Etnické a náboženské minority

Stigmatizace

Podpora stereotypního vnímání
Marginalizace
Bezmocnost

Etický kodex

- ČAPV nemá vlastní etický kodex
- [Britská asociace pedagogického výzkumu \(2004\)](#)
- Americká pedagogická asociace (Revised Ethical Guidelines for Educational Research, 2004)
- [Etický kodex Masarykovy univerzity](#)
- Etické kodexy dalších oborů (psychologie, sociologie)

Etické aspekty vědecké práce (1)

- Je nepřijatelné:
 - **Zamlčí-li** autor **zdroj**, který v práci použil (chlubí-li se cizím peřím)
 - **Opomene-li** záměrně **uvést zdroj**, který není v souladu s názory/závěry autora
 - Uvádí-li **prameny**, se kterými se skutečně **neseznámil**
 - Použije-li materiál k doložení něčeho, co z něj jednoznačně **nevyplývá**
 - Uvádí-li v seznamu literatury i práce, které s problematikou **nesouvisí**
 - Interpretuje-li autor zjištěné **údaje nepřesně a nezodpovědně** nebo **přecení-li** vědecký **význam** závěrů

Etické aspekty vědecké práce (2)

- **Plagiátorství**

- Přisvojení výsledků vědecké práce někoho jiného
- **Parafrázování** bez uvedení informací o původním zdroji/autorovi
- Hrubé porušení etických principů a autorských práv
- viz. Disciplinární řád pro studenty PdF MU

Etické aspekty vědecké práce (3)

- ▶ Vyjednávání spolupráce a vstupu do terénu
- ▶ Představení výzkumu
- ▶ Navázání spolupráce

- ▶ **Po skončení výzkumu:**
- ▶ Opuštění terénu
- ▶ Data
- ▶ Komunikace

Porušení etických zásad při zpracování dat:

- HARKING (Hypothesizing After Results are Known)
 - Hypotézy odpovídají získaným datům
- P- HACKING
 - Snaha o získání potřebné p-value
- CHERRY PICKING
 - Z výzkumu vybíráme pouze určité závěry – např. 2 ze 4 experimentů nebo 2 ze 3 závisle proměnných
- SELECTIVE OMISSION
 - Záměrné vynechání výsledků, které nepotvrzují hypotézu
- DATA SNOOPING
 - Data sbíráme tak dlouho, až je „p“ dostatečně nízké

Zlaté pravidlo

- Zaznamenat a poctivě popsat rozhodnutí, která měla vliv na výslednou podobu dat a jejich zpracování.